

**QUICK SCAN FLORA- EN FAUNAWET
USAG - BRUNSSUM**

MINISTERIE VAN DEFENSIE

14 juli 2014
077926833:A - Definitief
C05012.000012.0100

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding en doel	3
1.2	Methode	3
1.3	Leeswijzer	4
2	Plangebied.....	5
3	Beschermde soorten.....	7
3.1	Aanwezigheid	7
3.2	Effectbeoordeling.....	9
3.3	Toetsing.....	10
4	Vervolgstappen en conclusie.....	12
Bijlage 1	Flora- en faunawet.....	14

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOEL

United States Army Garrison (USAG) is voornemens het huidige huurcontract voor de locatie in Schinnen te beëindigen en heeft het Ministerie van Defensie gevraagd een nieuwe locatie aan te bieden en de verplaatsing te faciliteren (planvorming en vergunningen). Defensie heeft USAG het westelijke deel van de Prepositioned Organizational Material Sets - Sites (POMS-Sites) aangeboden in Brunssum. Het NIC-terrein biedt mogelijkheden voor vestiging van USAG (na verbouw en uitbreiding van al bestaande bebouwing ter plaatse).

Wijziging van het geldende bestemmingsplan is nodig om de gewenste verplaatsing mogelijk te kunnen maken. De wijziging is – na vaststelling – geregeld in het bestemmingsplan USAG. Op basis van dit bestemmingsplan kunnen de activiteiten van USAG planologisch worden toegestaan.

Het bestemmingsplan USAG moet worden getoetst aan de vigerende natuurwetgeving waaronder de Flora- en faunawet (hierna Ff-wet). Onderliggend rapport betreft toetsing aan de Ff-wet, andere natuurwet- en regelgeving zoals beoordeling in het kader van gebiedsbeschermende natuurwetgeving, is geen onderdeel van dit rapport. Het uitgangspunt is om wettelijke overtredingen te voorkomen, al of niet door middel van mitigatiemaatregelen en/of planaanpassingen. Indien dit niet mogelijk blijkt te zijn zal een ontheffing in het kader van de Ff-wet moeten worden aangevraagd. Zie Bijlage 1 voor het wettelijk kader van de Ff- wet.

1.2 METHODE

In een bureauonderzoek, voorafgaand aan het veldbezoek, is aandacht besteed aan de aanwezige natuurwaarden en het wettelijk kader van de Ff-wet. Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van het onderzoek van Aukema (2005), literatuurbronnen en vrij beschikbare informatie zoals de website Waarneming.nl:

- Aukema, R., 2005. Quick scan natuurwaarden POMMS terrein Brunssum. Vooronderzoek in het kader van de Flora- en faunawet. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen.
- Oranjewoud, 2011. Inpassingsplan Buitenring Parkstad Limburg, Deelrapport 8 Natuur, 3a Natuurtoets. Projectnummer 0248103.00, d.d. 21 juni 2012.
- Kaartenmachine Ministerie van EZ: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx
- RAVON: www.ravon.nl
- Telmee: www.telmee.nl
- Waarneming.nl: www.waarneming.nl

Het oriënterend veldbezoek is op 13 juni 2014 uitgevoerd door Martijn Stevens en Aukje Beerens, beide ecooloog van ARCADIS, en had het karakter van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. De temperatuur was 22 °C, en de omstandigheden zonnig.

Tijdens deze habitatgeschiktheidsbeoordeling is voor alle relevante soortgroepen een beoordeling gedaan van de functie van het gebied als leefgebied of verblijfplaats. Tijdens het veldbezoek zijn geen doelgerichte soorteninventarisaties uitgevoerd. Waarnemingen van beschermde soorten zijn wel genoteerd.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 is een beschrijving van het plangebied opgenomen. In hoofdstuk 3 vindt de toetsing aan de Ff-wet plaats. Deze bestaat uit de resultaten van het bureauonderzoek en een oriënterend veldbezoek. Daarnaast worden mogelijk negatieve effecten op (mogelijk) aanwezige soorten beschreven en is een toetsing aan de Ff-wet opgenomen. In hoofdstuk 4 zijn vervolgens de te nemen vervolgstappen en de conclusie van het onderzoek opgenomen.

2

Plangebied

De nieuwe locatie van USAG ligt op een deel van het NIC-terrein (NIC West) aan de Kranenpool 1 in Brunssum. Het terrein ligt op een mijnsteenbergt (ontstaan uit gesteente afkomstig uit de mijnen). Ten noorden van de locatie bevindt zich de Mijnsteenbergt waar momenteel wordt afgegraven, met daarachter de Nederlands-Duitse grens. Ten zuiden is het gebied de Brunssumerheide gelegen.

Op de locatie is een verharding en zijn loodsen van staalplaten en kleinere stenen kantoorgebouwen aanwezig (Figuur 1), het gehele terrein is omheind met een hekwerk. Verder bestaat het terrein uit een schrale graslandvegetatie tussen de loodsen in (zie ook Figuur 1), met verspreid over de locatie droogvallende greppels (waterinfiltratiebuffers). Daarnaast zijn kleine oppervlakten met jonge bomen en struweel aanwezig en is er een kiezelvlakte (parkeer- / opstelsterrein) met vegetatie, zie ook Figuur 2 (foto 2, 6 en 8).

Figuur 1: Ligging van het plangebied binnen de rode contour, letters verwijzen naar de gebouwen (zie Tabel 1) en cijfers naar foto's, zie Figuur 2 (Kaartmachine Ministerie van EZ).

Figuur 2: Foto-impressie van het veldbezoek.

3

Beschermden soorten

3.1 AANWEZIGHEID

De volgende tabel geeft een overzicht van de functie van het gebied voor verschillende soortgroepen, geschiktheid van het habitat, en van waarnemingen van beschermde soorten op de locatie en directe omgeving van het plangebied.

Tabel 1: Aanwezigheid en functie leefgebied beschermde soorten op en rond het plangebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Bureauonderzoek	Veldbezoek	Conclusie
Flora	Grote kaardenbol (Tabel 1 Ff-wet) komt op de locatie voor (Aukema, 2005). Mogelijk ook andere beschermde soorten.	Verspreid over de locatie zijn kleine oppervlakten met jonge bomen en struweel aanwezig. Het betreffen onder andere Amerikaanse eik, Spaanse aak (zie Figuur 2, foto 3) en linden (in een laan in het midden van locatie), daarnaast kleine oppervlakten met struweel langs gebouwen en de randen van de locatie. Ook verspreid over de locatie zijn brede stroken met een korte vegetatie aanwezig, met name langs de hekken en tussen de loodsen. Het betreft een schrale vegetatie met soorten als rolklaver, wilde peen, margriet, zuring, witbol, ossentong, wikke, bosaardbei, zilverschoon en smalle weegbree. Daarnaast zijn binnen deze stroken soorten aangetroffen die beschermd zijn in het kader van de Ff-wet: - Op het talud van droogvallende sloten zijn rapunzelklokje (Tabel 2 Ff-wet), grasklokje (Tabel 1 Ff-wet) en grote kaardenbol (Tabel 1 Ff-wet) aangetroffen. - Verspreid zijn orchideeën aangetroffen, waaronder: brede wespenorchis (Tabel 1 Ff-wet) en bijenorchis (Tabel 2 Ff-wet, zeer zeldzaam voor de regio). - Veldsalie (Tabel 2 Ff-wet) is aangetroffen langs de betegeling van een stenen gebouw (gebouw X) - Andere beschermde soorten zoals wilde marjolein (Tabel 2 Ff-wet) kunnen mogelijk verwacht worden in de stroken vegetatie. Soorten als tongvaren en steenbreekvaren (beide Tabel 2 Ff-wet) komen mogelijk voor in de putten op de locatie.	De aanwezigheid van beschermde plantensoorten is vastgesteld .
Broedvogels	<i>Algemeen:</i> Verschillende algemene broedvogels zoals zwarte roodstaart, torenvalk en witte	<i>Algemene broedvogels</i> - De stenen bebouwing, overkapping van het tankstation en enkele opgeslagen en opgestapelde kantoorunits zijn geschikt voor algemene	De aanwezigheid van algemene broedvogels is vastgesteld .

Soortgroep	Bureauonderzoek	Veldbezoek	Conclusie
	kwikstaart (waarneming.nl). <i>Vogels met jaarrond beschermde nestplaats:</i> Verschillende soorten aanwezig, o.a.: buizerd, wespandief, sperwer, boomvalk, slechtvalk (waarneming.nl).	soorten broedvogels zoals zwarte roodstaart (waargenomen) en spreeuw. In loods B (zie kaart) is aan de zuidoostkant een nestkast voor torenvalk aanwezig, deze is in gebruik, torenvalken zijn op het dak van de loods waargenomen. Daarnaast komen op de locatie algemene soorten voor zoals staartmees, witte kwikstaart (waargenomen), geelgors, houtduif. De stroken vegetatie en de kiezelvlakte zijn geschikt als broedgebied voor soorten als scholekster, kievit, veldleeuwerik en grasmus. <i>Broedvogels met jaarrond beschermde nestlocaties</i> - Verschillende buizers zijn waargenomen tijdens het veldbezoek en uit het bureauonderzoek blijkt dat verschillende andere roofvogels gebruik maken van de locatie als jachtgebied, zoals wespandief, sperwer, boomvalk en slechtvalk. Er zijn geen geschikte nestlocaties voor deze soorten aanwezig op de locatie. Het terrein behoort wel tot functioneel leefgebied (foerageergebied) van deze soorten. Geschikte nestgelegenheid voor soorten als gierzwaluw en huismus ontbreekt	De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is uitgesloten. Het plangebied maakt deel uit van het functionele leefgebied van vogels met jaarrond beschermde nesten, het gebruik van het plangebied als functioneel foerageergebied door soorten met jaarrond beschermde nesten is vastgesteld.
Grondgebonden zoogdieren	Algemene soorten (Tabel 1 Ff-wet) als haas en veldmuis komen in de omgeving van het plangebied voor (waarneming.nl). Op ca. 3km afstand bevindt zich ten zuidoosten van de locatie een dassenburcht (Oranjewoud, 2011).	De locatie is geschikt voor verschillende soorten algemeen voorkomende zoogdieren zoals (veld)muis, haas (waarneming) en vos (sporen). Onder het struweel naast gebouw J is een vossenhol aanwezig (mondelinge mededeling H. Verwasch). De betonnen buizen welke verspreid over de locatie in de drooggevalen sloten aanwezig zijn, zijn mogelijk ook geschikt als schuilplaats voor deze soort. De locatie ligt buiten het functioneel leefgebied van de das (Tabel 3 Ff-wet) en is door de omheining niet toegankelijk voor foeragerende dieren.	De aanwezigheid van algemene soorten grondgebonden zoogdieren is vastgesteld
Vleermuizen	In de Brunssummerheide bevindt zich een grote verscheidenheid aan vleermuissoorten (Tabel 3 Ff-wet) (Oranjewoud, 2011).	De spouwgangen in de muren van de stenen gebouwen zijn geschikt als verblijfplaats voor verschillende soorten vleermuizen (Tabel 3 Ff-wet). De volgende gebouwen zijn mogelijk geschikt: V, J, J2, F, M, L.	De aanwezigheid van verblijfplaatsen voor vleermuizen is niet uitgesloten.
Amfibieën en reptielen	<i>Amfibieën:</i> De locatie ligt in het verspreidingsgebied van algemene soorten amfibieën (Tabel 1 Ff-wet). Verder ligt het plangebied in het verspreidingsgebied van de zwaardere beschermde soort rugstreeppad (Tabel 3 Ff-wet) (RAVON). <i>Reptielen:</i> De locatie ligt in het verspreidingsgebied van beschermde soorten als levendbarende hagedis (Tabel 2 Ff-wet) en hazelworm (Tabel 3 Ff-wet) (RAVON).	<i>Amfibieën:</i> De locatie is geschikt voor algemeen voorkomende amfibieën. Daarnaast komt rugstreeppad (Tabel 3 Ff-wet) (waarneming) voor op de locatie, individuen (ca. 10) zijn aangetroffen in de voormalige poel in het zuidoosten van de locatie. Het water in de wasplaats en de putten die verspreid over de locatie aanwezig zijn, vormen geschikt voortplantingswater. <i>Reptielen:</i> Het plangebied is geschikt voor soorten als hazelworm en levendbarende hagedis. Met name de zandopslag in het noordoosten van de locatie (zie Figuur 2, foto 7) is geschikt. Anderhalf jaar terug is er een grote hoeveelheid puin op de locatie opgeruimd (mondelinge mededeling H.	De aanwezigheid van zwaar beschermde amfibieën is vastgesteld. De aanwezigheid van reptielen is niet uitgesloten.

Soortgroep	Bureauonderzoek	Veldbezoek	Conclusie
		Verwasch), dit bood waarschijnlijk nog meer geschikt habitat voor reptielen aansluitend op de schrale half open vegetaties, aanwezigheid van deze soortgroep is daarom te verwachten.	
Vissen	Tijdens het bureauonderzoek is geen informatie gevonden over de aanwezigheid van vissen.	Er is geen geschikt habitat (water) voor vissen aanwezig.	De aanwezigheid van vissen is uitgesloten .
Overige soorten	Vlindersoorten als oranje zandoogje en koninginpage komen op de locatie voor (waarneming.nl; Aukema, 2005).	Er zijn verschillende vlinders waargenomen (o.a. oranje zandoogje en klein hooibeestje), de waargenomen soorten zijn niet onder de Flora- en faunawet beschermd. De stroken vegetatie van de locatie zijn geschikt voor verschillende soorten vlinders, libellen en andere insecten.	De aanwezigheid van beschermde overige soorten is niet uitgesloten .

3.2 EFFECTBEOORDELING

Aangezien de exacte werkzaamheden nog niet bekend zijn, wordt hieronder per soortgroep een beschrijving gegeven van vervolgstappen die geadviseerd worden bij mogelijke ingrepen.

Tabel 2: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden.

Soortgroep	Mogelijke effecten en te nemen vervolgstappen
Flora	Bij het aanbrengen van verharding gaan beschermde soorten verloren. Betreding van gras kan verstoring en vernietiging van groeiplaatsen tot gevolg hebben. → Het advies is om op korte termijn (vanwege maaien en bloeiseizoenen) een inventarisatie ter plaatse uit te voeren. Op deze manier wordt vastgelegd waar en in welke hoeveelheid welke beschermde plantensoorten voorkomen. Door een inventarisatie voor de gehele locatie uit te voeren, kunnen maatregelen aan de hand daarvan worden vastgesteld wanneer en waar noodzakelijk.
Algemene broedvogels	Bij kappen van de bomen, verwijderen van struweel en slopen van bebouwing op de locatie, gaan mogelijk nesten van algemene broedvogels verloren. Dit leidt tot verstoring en vernieling van nesten en in het broedseizoen tot het vernielen van broedsels of legsels van vogels, zie verder paragraaf 3.3.
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	Werkzaamheden kunnen leiden tot het verstoren en verdwijnen (bij aanbrengen verharding) van foerageergebied van vogels met jaarrond beschermde nesten. Gezien het beperkte aandeel van de locatie als foerageergebied, zijn geen effecten te verwachten. Er blijft gedurende en na de werkzaamheden voldoende alternatief foerageergebied over op en nabij het gebied. <i>Effecten op vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen zijn uitgesloten.</i>
Algemene grondgebonden zoogdieren	Werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden en verwonden van algemene grondgebonden zoogdieren die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten bij de start van de werkzaamheden. Bij het aanbrengen van verharding verdwijnen mogelijk leefgebied en verblijfplaatsen, zie verder paragraaf 3.3.
Vleermuizen	Bij het slopen van bebouwing op de locatie gaan mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen verloren en worden de dieren verstoord. Het advies is om het voorkomen van vleermuizen op het gehele terrein in beeld te brengen alvorens besluit tot sloop te nemen. Op basis van deze informatie kan een concreet mitigatie dan wel compensatieplan opgesteld worden. → Voorafgaand aan sloop dient aanvullend (jaarrond) onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen uitgevoerd te worden.
Reptielen en amfibieën	Werkzaamheden leiden mogelijk tot het doden en verwonden van reptielen en amfibieën die niet op tijd het gebied kunnen ontvluchten bij de start van de werkzaamheden. Bij het aanbrengen van verharding verdwijnen (mogelijk) leefgebied en verblijfplaatsen. Momenteel vinden er sloopwerkzaamheden plaats ter hoogte van de wasstraat (gebouw D) plaats die mogelijk negatieve effecten op voortplantingswater van rugstreeppad tot gevolg

	hebben. Het advies is om deze werkzaamheden onmiddellijk stop te zetten en eerst vast te stellen wat de functie van de voormalige wasstraat is voor zwaar beschermde amfibieën (rugstreeppad) . → Het is noodzakelijk om inventariserend onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van reptielen en amfibieën.
--	---

3.3 TOETSING

Mogelijke overtredingen van de Ff-wet worden hieronder per soortgroep weergegeven.

Tabel 3: Mogelijke overtredingen van algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Zie Bijlage 1 voor een verklaring van de beschermingscategorieën.

Soort (beschermingscategorie)	Mogelijk effect bij:	Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12
Vogels: algemene broedvogels	Kappen bomen en bosschages en sloop bebouwing		X		X	X
Tabel 1 en/of 2: flora	Aanbrengen verharding	X				
Tabel 1: algemene grondgebonden zoogdieren	Alle werkzaamheden		X		X	
Tabel 3: vleermuizen	Sloop bebouwing		X		X	
Tabel 1, 2 en/of 3: reptielen en amfibieën	Alle werkzaamheden		X		X	X

VERKLARING VERBODSBEPALINGEN:

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Voor soorten van tabel 1 geldt algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Mogelijke effecten op enkele exemplaren heeft geen invloed op de populatie. Er hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd voor in het gebied aanwezige algemeen voorkomende zoogdieren. Houd echter wel rekening met de zorgplicht. Dit houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht wordt genomen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden (zie Bijlage 1, Zorgplicht).

Voor soorten van tabel 2 hoeft bij ruimtelijke ontwikkeling geen ontheffing aangevraagd te worden wanneer gebruik wordt gemaakt van een door het ministerie van EZ goedgekeurde gedragscode. Dit geldt voor de beschermde plantensoorten en reptielen en amfibieën die (mogelijk) in het plangebied voorkomen. *Nader onderzoek naar deze soortgroepen is noodzakelijk om eventuele vervolgstappen te kunnen bepalen. De groeiplaats van bijenorchis verdient op korte termijn extra aandacht tegen verstoring door betreding met materieel vanwege de zeldzaamheid van deze soort.*

Voor verstoring en vernieling van verblijfplaatsen van soorten van tabel 3 is het noodzakelijk een ontheffing aan te vragen. Dit geldt voor de beschermde vleermuizen en reptielen en amfibieën die (mogelijk) in het plangebied voorkomen. Als onderdeel van een ontheffing moeten mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. *Omdat de exacte werkzaamheden nog niet zijn vastgesteld, is het noodzakelijk om nader onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van reptielen en amfibieën en bij voorgenomen sloop van bebouwing, naar vleermuizen.*

Voor het verstoren van algemene broedvogels is geen ontheffing mogelijk, mitigerende maatregelen zijn verplicht. *Voer kap en sloop werkzaamheden buiten het broedseizoen uit om effecten op algemene broedvogels uit te kunnen sluiten. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli. Een schouw door een daartoe deskundige ecoloog kan eveneens binnen en buiten deze broedperiode uitsluitel bieden omtrent de aanwezigheid van een broedende vogelsoort.*

4

Vervolgstappen en conclusie

Uit de toetsing is gebleken dat effecten op beschermde soorten te verwachten zijn, daarom stellen wij onderstaande vervolgstappen en maatregelen voor.

Vervolgstappen

In het kader van de Flora- en faunawet zijn de volgende vervolgstappen noodzakelijk voor een volledige effectbeoordeling en toetsing van de voorgenomen werkzaamheden en juridisch te maken handelingen middels een bestemmingsplanwijziging voor aanvang van werkzaamheden:

- Op korte termijn (i.v.m. maaien en bloeiseizoen) dient een inventarisatie naar plantensoorten uitgevoerd te worden om vast te stellen waar en in welke hoeveelheden beschermde soorten aanwezig zijn. Tevens kunnen op basis hiervan maatregelen getroffen worden om de betreffende groeiplaatsen te beschermen. Wanneer de exacte werkzaamheden bekend zijn kan aan de hand van de uitkomst van het onderzoek bepaald worden welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden.
- Indien (stenen) bebouwing gesloopt wordt, dient aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen te worden uitgevoerd. Vleermuizenonderzoek conform GaN Vleermuisprotocol 2013; 4 tot 5 veldinspecties in de avond en ochtendschemering (mei-september) met de gebouwbewonende doelsoorten; gewone dwergvleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis. De volgende gebouwen zijn potentieel geschikt: V, J, J2, F, M, en L.
- Inventarisatie van aanwezige reptielen- en amfibieënsoorten is noodzakelijk alvorens te starten met werkzaamheden, om te bepalen welke soorten aanwezig zijn en wat de functie van de locatie is. Wanneer bekend is wat de exacte ingrepen gaan zijn en waar soorten voorkomen, kunnen gericht maatregelen worden getroffen.

Mitigerende maatregelen

De volgende mitigerende maatregelen moeten worden uitgevoerd:

- Houd tijdens de werkzaamheden te allen tijde rekening met de algemene zorgplicht (zie Bijlage 1); werk zo veel mogelijk in één richting, de richting waarin soorten kunnen vluchten. Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring van flora en fauna optreedt.
- Voer werkzaamheden buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli, maar kan afhankelijk van het weer en andere factoren verschuiven.

Pas nadat het voorkomen van beschermde soorten van Tabel 2 en 3 van de Ff-wet (planten, reptielen en amfibieën) in kaart is gebracht (functie locatie, hoeveelheden en plaats), kunnen mitigerende maatregelen worden vastgesteld om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. De noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing kan ook daarna pas worden vastgesteld.

Aangezien juridisch gezien voor het huidige project verschillende ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, maar nog niet vast ligt welke werkzaamheden uitgevoerd gaan worden, is het advies is om deze onderzoeken uit te voeren voor het bestemmingsplan. De reden hiervoor is dat op deze manier inzichtelijk wordt welke soorten waar voorkomen en op basis daarvan een betere inschatting kan worden gemaakt van mogelijke effecten door uitvoering van werkzaamheden en de mogelijke noodzaak tot het aanvragen van een ontheffing.

Hoewel verschillende beschermde soorten van Tabel 2 en 3 van de Ff-wet aanwezig zijn, lijken er voldoende mogelijkheden om op de locatie pragmatische mitigerende maatregelen te treffen teneinde de functies van het leefgebied van soorten te behouden. Het betreft met name plantensoorten, reptielen en amfibieën. Zo heeft de locatie potentie om in uitbreiding van bijvoorbeeld beschermde plantensoorten te voorzien door een aangepast maaibeheer (ecologisch beheerplan). Door afscherming kunnen bestaande groeiplaatsen worden beschermd. Daarnaast is er ruimte voor bijvoorbeeld aanleg van een poel, al dan niet in combinatie met bestaande laagtes en (over-gedimensioneerde) waterinfiltratiegreppels, die als voortplantingsplaats voor amfibieën (rugstreeppad) kan dienen en kunnen uitloopvoorzieningen in de putten ervoor zorgen dat dieren die hierin terecht komen niet dood gaan.

Bijlage 1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 en 2013 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 2 van de Ffwet staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

De Algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet zonder juiste ontheffing of het nemen van mitigerende maatregelen kan leiden tot handhaving van de AID of DLG. Zij kunnen proces-verbaal opmaken en het werk stilleggen. Overtredingen van de Flora- en faunawet worden beschouwd als 'economisch delict' en kunnen als zodanig ook beboet worden.

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van EZ goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EZ ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

Tabel 1 – Algemene soorten

Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10.

Tabel 2 – overige soorten

Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.

Tabel 3 – Soorten van bijlage 1 van de AMvB

Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang;
 - ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin van de beschermde soort);
 - andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling: bescherming van flora en fauna, veiligheid van luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade of overlast en bestendig gebruik.

Tabel 3 – soorten op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn

Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij:
 - dwingende reden van groot openbaar belang¹;
 - andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling: bescherming van flora en fauna, veiligheid van luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Door het ministerie kan een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Een dergelijke goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Inzake het behoud van verblijfplaatsen wordt de beschikking alleen afgegeven indien de functionaliteit van verblijfplaatsen niet in het geding is én als deze niet worden verstoord (art. 11).

¹ Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang “ruimtelijke ontwikkeling en inrichting”. Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.

Voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen kan slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan wordt aan het bovenstaande criteria. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vallen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Tabel 4: Categorieën broedvogels

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck². Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Op de volgende pagina is een stroomschema opgenomen met de stappen die moeten worden doorlopen indien beschermde inheemse soorten aanwezig zijn.

² Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

Figuur 1:

Colofon

QUICK SCAN FLORA- EN FAUNAWET USAG - BRUNSSUM

OPDRACHTGEVER:

Ministerie van Defensie

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

A.M.A.J. Beerens

GECONTROLEERD DOOR:

M.W.J. Stevens

VRIJGEGEVEN DOOR:

Y.M. Schenau

14 juli 2014

077926833:A

ARCADIS NEDERLAND BV
Mercatorplein 1
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl
Handelsregister 09036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.